

ANUARI D'EMPRENEDORIA, ECONOMIA I INNOVACIÓ SOCIAL 2025

CENTRE D'ESTUDIS I DE RECERCA EN EMPRENEDORIA I INNOVACIÓ SOCIAL (CREIS)

UAB

Universitat Autònoma de Barcelona

Ajuntament de
Mollet del Vallès

MONTORNÈS DEL VALLÈS
AJUNTAMENT

Ajuntament de
Cerdanyola del Vallès

Cerdanyola
Ciutat del
coneixement

El Vallès Oriental
Consell Comarcal

**Diputació
Barcelona**

Àrea de Desenvolupament
Econòmic, Turisme i Comerç

2. Cap a una economia centrada en la vida: aportacions des del cooperativisme

Autoria | **Elena Bernet i Martí**, tècnica de projectes de la Confederació de Cooperatives de Catalunya.

| **Lorena Torró i Garrido**, directora de la Confederació de Cooperatives de Catalunya.

Introducció

El cooperativisme a Catalunya té una llarga tradició arrelada en els moviments socials i en la cerca d'alternatives econòmiques que posin al centre les persones i les seves necessitats. En aquest context, l'economia de les cures ha emergit com un àmbit fonamental per garantir el benestar de les persones en un sistema que sovint ha invisibilitzat i precaritzat aquest treball. La relació entre cooperativisme i economia de les cures és cada cop més estreta, ja que les cooperatives ofereixen models organitzatius que afavoreixen la sostenibilitat de la vida i la redistribució de les tasques de cura d'una manera més justa i equitativa. Tal com assenyala Yayo Herrero, «posar la vida al centre implica reorganitzar el sistema econòmic, social i polític perquè sigui possible sostenir-la», una afirmació que connecta directament amb els valors i pràctiques del cooperativisme.

Les cooperatives que es dediquen a prestar atenció a les persones han estat una resposta a la manca de serveis públics adequats en l'àmbit de la cura, oferint alternatives comunitàries

que posen la persona al centre. A més, l'arrelament territorial de moltes d'aquestes iniciatives facilita la creació de xarxes de suport entre les persones cuidadores i les comunitats, que permeten una gestió més horitzontal i pròxima a les necessitats reals dels usuaris i usuàries.

L'economia de les cures es fonamenta en la idea que les tasques de cura són essencials per al sosteniment de la vida, però històricament han estat relegades a l'àmbit privat i assignades majoritàriament a les dones (Carasco, 2011). Aquesta situació ha generat desigualtats estructurals que només poden revertir-se a través de canvis en el model econòmic i social. Segons Pérez Orozco (2014), és necessari transitar cap a un sistema que no només reconegui el valor de les cures, sinó que les redistribueixi de manera equitativa entre institucions, mercat, comunitat i famílies. Aquesta visió implica també un replantejament de les polítiques públiques, que han de garantir el suport a aquestes iniciatives i fomentar la responsabilitat social en la provisió de cures.

La intersecció entre cooperativisme i economia de les cures ha donat lloc a iniciatives transformadores a Catalunya. En els darrers anys, han sorgit cooperatives que es dediquen a la provisió de serveis de cura amb una perspectiva feminista i comunitària. Aquestes iniciatives no només ofereixen ocupació digna a les treballadores, sinó que també generen xarxes de suport mutu que afavoreixen la sostenibilitat de la vida. A més, el model cooperatiu permet superar les lògiques de mercantilització de les cures tot garantint condicions laborals justes i una distribució més equitativa de les responsabilitats. Aquesta perspectiva busca alternatives al capitalisme neoliberal i posa en valor el treball reproductiu i de cura com a part fonamental de l'economia.

Alguns casos d'èxit dins del cooperativisme català han posat en pràctica models innovadors de cures comunitàries. Per exemple, les cooperatives de serveis d'atenció domiciliària han experimentat un creixement notable, oferint serveis accessibles i de qualitat sense dependre exclusivament del sector privat. Aquestes iniciatives han desenvolupat mecanismes d'autogestió i participació activa de les persones cuidadores i de les persones ateses, de manera que s'ha generat una economia més resilient i centrada en el benestar col·lectiu.

D'altra banda, cal destacar el paper de les cooperatives agràries, de consum i d'habitatge en la provisió de cures. En algunes experiències, s'han desenvolupat models de convivència cooperativa en els quals les cures es distribueixen de manera col·lectiva, evitant la sobrecàrrega

de determinats individus i promovent la solidaritat entre els membres de la comunitat. Aquestes experiències posen en evidència que el cooperativisme no només ofereix una alternativa laboral, sinó que també redefineix les formes de convivència i d'organització social.

L'experiència de les cooperatives de cures a Catalunya mostra que és possible organitzar el treball de manera col·lectiva i democràtica, i assegurar tant el benestar de les persones que reben cures com de les que les proveeixen. En aquest sentit, és fonamental continuar desenvolupant polítiques públiques que fomentin i donin suport a aquestes iniciatives, així com promoure la investigació i difusió d'aquest model per tal de consolidar-lo com una alternativa viable i transformadora. La implicació de la societat en la construcció d'aquestes alternatives pot marcar la diferència en la transició cap a un model de cures més humà i equitatiu.

En aquest marc de creixement i consolidació del cooperativisme en l'àmbit de les cures, és fonamental aprofundir en l'anàlisi de les pràctiques concretes que han permès aquesta evolució, així com en els reptes i dificultats que encara persisteixen. Així doncs, en els apartats següents explorarem exemples concrets d'aquesta relació, tant en termes d'estratègies internes de les cooperatives per garantir la dignificació del treball de cures, com en la implementació d'aquests principis en projectes d'atenció a les persones. A més, abordarem el marc legislatiu vigent i identificarem els canvis necessaris per tal d'enfortir i expandir aquest model, garantint-ne el reconeixement i suport institucionals.

El cooperativisme català i el pacte per una economia per la vida

El cooperativisme català, arrelat en valors com la solidaritat, l'autogestió i el suport mutu, va experimentar una profunda transformació ar-

ran de la pandèmia de la covid-19 el 2020. La crisi sanitària i socioeconòmica va posar en evidència la necessitat de reforçar una economia

centrada en les persones, capaç de garantir el benestar col·lectiu i afrontar conjuntament els reptes derivats de la situació d'emergència. En aquest context, l'Associació d'Economia Social de Catalunya (AESCAT), presidida per la Confederació de Cooperatives de Catalunya (CoopCat), va impulsar el Pacte per una Economia per la Vida, una iniciativa clau per construir un nou model econòmic basat en el cooperativisme i l'economia social i solidària.

Aquest pacte va néixer com una resposta col·lectiva a la crisi, amb la voluntat d'anar més enllà de la lògica mercantilista i prioritzar la vida, les cures i la sostenibilitat. El van impulsar diferents entitats del cooperativisme català i altres actors de l'economia social, que van unir esforços per establir un full de ruta comú. L'objectiu principal era garantir que l'economia posés al centre les necessitats humanes i el bé comú, promovent alternatives més justes i sostenibles.

Des d'aleshores, el Pacte per una Economia per la Vida ha estat el punt de partida de

nombroses iniciatives d'economia de les cures sorgides des del cooperativisme. Aquestes iniciatives han permès consolidar projectes que situen les cures al centre de l'activitat econòmica, fomentant models laborals més justos i una redistribució equitativa del treball reproductiu i domèstic. Així, han proliferat cooperatives que treballen en àmbits com l'atenció a les persones grans, la conciliació laboral i familiar, la salut comunitària i els serveis de suport emocional i psicològic.

A més, aquest moviment ha contribuït a generar una xarxa de suport mutu entre cooperatives que ha promogut la intercooperació com a eina essencial per enfortir el sector i afrontar els desafiaments futurs. Amb aquesta perspectiva, el cooperativisme català segueix impulsant nous projectes d'economia de les cures que consoliden una alternativa sòlida i transformadora al model econòmic tradicional. Així, el Pacte per una Economia per la Vida continua sent un motor de canvi per una societat més justa, equitativa i centrada en el benestar col·lectiu.

L'economia de les cures en el funcionament intern d'una cooperativa

L'economia de les cures no és només un pilar fonamental en els serveis i activitats desenvolupats per moltes cooperatives, sinó que també ha d'integrar-se en la seva pròpia estructura organitzativa i funcionament intern. Incorporar una perspectiva de cures dins d'una cooperativa significa garantir un espai de treball respectuós, equitatiu i sostenible per a totes les persones que en formen part.

En primer lloc, una cooperativa que aplica l'economia de les cures estableix mecanismes de conciliació laboral i familiar per a les seves sòcies i treballadores. Això es pot traduir en horaris flexibles, teletreball, permisos retribuïts i altres mesures que permetin compatibilitzar la vida laboral amb les necessitats personals i familiars.

A més, la governança cooperativa ha de promoure una cultura d'igualtat i suport mutu, en què es valorin les tasques reproductives i de cura que sovint queden invisibilitzades en el mercat de treball convencional. Això inclou la distribució equitativa de les responsabilitats dins de la cooperativa, que assegurí que no recaiguin de manera desproporcionada en cap persona o col·lectiu.

També és essencial fomentar espais de benestar i suport emocional dins la cooperativa. Això pot incloure mecanismes de mediació i resolució de conflictes, així com espais de descans i autocura que ajudin a prevenir l'estrès i el desgast laboral. Igualment, la formació en cures i en gestió emocional pot ser una eina

clau per enfortir la cohesió i la salut col·lectiva de l'organització.

Finalment, integrar l'economia de les cures en el funcionament intern d'una cooperativa contribueix a consolidar models laborals més justos, reduint desigualtats i fomentant una cultura organitzativa basada en el respecte i la cooperació. Així, les cooperatives esdevenen no només motors d'una economia més solidària cap enfora, sinó també espais de vida digna i sostenible per a les persones que en formen part.

■ Exemples concrets de cooperatives

A continuació presentem alguns exemples de cooperatives que han integrat en el seu sistema d'organització interna sistemes rellevants d'economia de les cures.

Jamgo, el complement salarial variable

Jamgo és una cooperativa de treball, de l'àmbit tecnològic, que dissenya solucions a mida.

A Jamgo han creat un complement salarial per a les sòcies que tenen persones a càrrec dins la unitat familiar i que no aporten cap ingrés. Aquesta mesura, aprovada en assemblea, neix de la voluntat de reconèixer les desigualtats materials derivades de les tasques de cura, que no afecten tothom per igual, tot i compartir un salari base comú.

El complement és de 200 € mensuals i pot ser percebut per qualsevol sòcia que conviski amb persones sense ingressos, ja siguin filles, fills o altres membres de la unitat familiar. A més, aquest complement es revisa anualment segons l'IPC, igual que el salari base. Les situacions es valoren i es revisen de manera col·lectiva en assemblea, d'acord amb els possibles canvis de cada unitat familiar.

També ofereixen la possibilitat de convertir aquest complement en temps lliure o en fórmules mixtes, segons les necessitats de cada persona. Aquesta flexibilitat permet que tothom pugui adaptar el suport rebut a la seva realitat, i reforça la lògica de la corresponsabilitat i el suport mutu dins l'equip.

Per a Jamgo, aplicar mesures vinculades a l'economia de les cures és una manera de fer

Fotografia 1. Jornada de reflexió estratègica de l'equip de Jamgo

realitat valors que sovint es queden en el pla teòric, i que en canvi tenen un impacte directe en el benestar de les persones que formen part de la cooperativa.

Escola Cooperativa Guinardó, les cures en les persones de l'equip

L'Escola Cooperativa Guinardó és un projecte educatiu compromès amb una manera de fer col·lectiva, participativa i transformadora. Situada al barri del Guinardó de Barcelona, aquesta escola es distingeix per ser una cooperativa de mestres la identitat de la qual la defineixen la gestió compartida i el compromís entre iguals, que alhora impregnen totes les dimensions de la vida escolar. En aquest context, l'escola ha desenvolupat un projecte de cures ambiciós i profund, amb la voluntat de posar les persones al centre i impulsar una cultura del benestar, la corresponsabilitat i la cohesió dins l'equip docent. Tal com expressa Inma Buñuales Rodríguez, una de les impulsores del projecte: «Les cures no són un complement, sinó l'arrel des d'on créixer, sostenir-nos i construir una comunitat educativa i una societat humana i compromesa, una manera d'estar al món».

Fotografia 2. Escola Cooperativa Guinardó, activitat d'aprenentatge

Aquest projecte, iniciat el curs 2020-2021, s'ha anat desplegant de manera progressiva i sistèmica al llarg de cinc cursos escolars. A través d'entrevistes personals, cercles de paraula, dinàmiques d'equip i espais tant formals com informals, s'ha buscat crear un entorn laboral en el qual

es validin les emocions, s'identifiquin les tensions i es generi un clima de respecte i col·laboració.

Progressivament, s'ha anat estenent aquesta mirada a tots els espais de l'escola, i tot i que encara no ha arribat de manera homogènia a tot el claustre, hi ha equips en què aquesta nova manera de fer ha arrelat amb molta força. Cada cicle i cada persona ha aconseguit aquesta proposta de forma diferent, i això ha generat diversitat en la manera d'aplicar l'autocura en funció de les necessitats de cada equip de treball.

La col·laboració amb la cooperativa Fil a l'Agulla durant els cursos passats ha permès estructurar el procés i identificar àrees de millora, especialment pel que fa a la gestió dels conflictes. A partir d'un diagnòstic inicial, s'han definit estratègies sostenibles per integrar les cures dins la gestió pedagògica i directiva del centre. La posada en marxa recent del programa PARTICIPEM ha suposat un nou impuls al projecte: s'ha iniciat una etapa centrada en el seguiment personalitzat, el *feedback* continu i el suport emocional i professional a tots i totes les membres de l'equip.

El projecte de cures no ha estat, però, exempt de reptes. Algunes eines, com el cercle de paraula, han funcionat molt bé en determinats cicles, mentre que en d'altres no han arrelat tant. Les dinàmiques a secundària, per exemple, són diferents que a primària, i requereixen adaptacions específiques. Malgrat això, les eines han resultat útils i han obert un nou horitzó en posar-les en pràctica als diferents equips de treball.

Un dels canvis significatius que s'ha observat a l'escola ha estat l'afavoriment d'una comunicació més acurada entre les persones de l'equip docent. Han aparegut situacions incòmodes que s'han hagut d'abordar, i s'ha fet des del respecte, l'escolta i la voluntat de créixer col·lectivament. L'equip directiu, a més, ha anat incorporant progressivament les dinàmiques del projecte i, actualment, desenvolupa de forma autònoma pràctiques inspirades en aquesta mirada i dona confiança a les impulsores per seguir avançant. L'Olga, que va començar el projecte amb una gran il·lusió i compromís, expressa que «sempre havia cregut que aquesta nova manera de fer podia funcionar, però mai hauria imaginat que ho faria tant».

Aquest projecte de cures representa una aposta coherent amb els valors de l'Escola Cooperativa Guinardó. Demostra que és possible cuidar sense paternalismes, transformar sense imposar i construir benestar des del reconeixement mutu i el compromís compartit. A l'Escola Guinardó, tenir cura de les persones que eduquen és, també, una manera d'educar. L'impuls donat per canviar allò que no estava funcionant ha estat clau per obrir nous camins i reforçar la convicció que les cures no són un complement, sinó una base imprescindible per a la transformació educativa i social.

Habitatge cooperatiu inclusiu impulsat per TEB i Sostre Cívic

La cooperativa TEB, en col·laboració amb Sostre Cívic, impulsa un projecte pioner d'habitatge cooperatiu inclusiu al barri de Sant Andreu de Barcelona. Aquest edifici, situat a l'avinguda

Torras i Bages, 126-128, es construirà sobre un solar municipal cedit en dret de superfície per 75 anys.

Amb una previsió d'entre 70 i 75 habitatges, el projecte serà el més gran d'aquest tipus a Catalunya i a l'Estat espanyol. Destaca per la seva aposta per la inclusió, ja que inclourà una comunitat de fins a 24 persones amb discapacitat intel·lectual, que viuran de manera autònoma amb els suports necessaris proporcionats pel Grup Cooperatiu TEB.

L'edifici tindrà 10 plantes i oferirà 62 habitatges de diverses tipologies, des de 35 fins a 94 m², per tal d'adaptar-se a diferents necessitats. A més, inclourà espais comuns com cuina, bugaderia i zones polivalents per fomentar la vida comunitària.

Amb aquest projecte, TEB i Sostre Cívic demostren el potencial de l'habitatge cooperatiu com a eina per a la inclusió social i la transformació urbana.

Projectes d'economia de les cures impulsats per cooperatives

Les cooperatives juguen un paper fonamental en els serveis d'atenció a les persones, promovent models d'organització horitzontals, participatius i amb un fort compromís social.

Els projectes d'economia de les cures impulsats per cooperatives ofereixen serveis essencials com l'atenció a la gent gran, el suport a persones en situació de dependència, la conciliació familiar, els serveis de salut comunitària i molts altres àmbits relacionats amb el benestar col·lectiu. Aquests projectes es basen en valors com la solidaritat, la democràcia econòmica i la sostenibilitat, i sovint treballen en xarxa amb altres iniciatives de l'economia social i solidària.

Mitjançant la seva tasca, les cooperatives de cures no només cobreixen necessitats bàsiques, sinó que també generen ocupació de

qualitat que dignifiquen les professions de la cura i fomenten la corresponsabilitat en el conjunt de la societat. A més, impulsen un canvi de paradigma en apostar per un model que posa les persones al centre i prioritza el benestar col·lectiu per sobre del lucre.

Exemples concrets de cooperatives

Cooperativa d'Ivars, la col·laboració d'una cooperativa agrària en la creació d'un centre de dia i una residència

La Cooperativa d'Ivars és una cooperativa agroalimentària, compromesa socialment amb

les persones i el territori. Fundada l'any 1915 al municipi d'Ivars d'Urgell, al cor del Pla d'Urgell, és una de les cooperatives més rellevants de Catalunya dins del sector agroalimentari. Al llarg de la seva trajectòria, ha destacat per la seva activitat en els àmbits agrícola i ramader, especialment en la producció de cereals, pinsos, farratges i en la ramaderia. Amb una clara aposta per la innovació i la sostenibilitat, la cooperativa no només dona servei als seus socis i sòcies, sinó que també impulsa projectes socials i territorials que reforcen el teixit comunitari.

Fotografia 3. Cooperativa Agrària d'Ivars

La Cooperativa d'Ivars té una base social de més de 4.000 associats, procedents de diferents indrets de Catalunya i de l'Estat espanyol, tot i que majoritàriament estan vinculats a les comarques de l'entorn. Aquesta àmplia i diversa base social és un reflex del seu arrelament territorial i alhora del seu abast i capacitat d'agregació dins del món agrari.

Com a agrupació amb una profunda voluntat d'ajudar entitats, grups i col·lectius del seu entorn, la Cooperativa d'Ivars dona suport a projectes que permetin fomentar els valors del cooperativisme i tinguin un elevat compromís envers la societat i el territori.

El 2017, la Cooperativa d'Ivars va signar un acord amb l'Ajuntament del municipi que havia de permetre la construcció d'un centre de serveis per a la gent gran del poble. La cooperativa va aportar 200.000 euros per dur a terme el projecte de construcció del nou equipament,

Fotografia 4. Centre de serveis d'Ivars, impulsat per la cooperativa

situat a la primera planta de l'edifici que acull el centre mèdic.

Un cop el centre de serveis va ser una realitat, es va signar un contracte per a la gestió i posada en funcionament entre la Fundació Residom i l'Ajuntament, que, un cop finalitzada la pandèmia de la covid-19, ha permès que aquest equipament estigui gestionat per una entitat arrelada al territori, amb la gent del qual està compromesa. Al mateix temps, el Consell Rector de la cooperativa va aprovar la signatura d'un conveni amb l'Ajuntament d'Ivars, pel qual es comprometia a continuar contribuint al bon funcionament del centre de serveis per a la gent gran amb aportacions durant els tres anys següents.

El centre de serveis ha esdevingut un element indispensable per al dia a dia de molts veïns i veïnes d'Ivars, que gaudeixen de diferents serveis com un menjador, podologia o fisioteràpia, entre d'altres. Alhora, és un punt de socialització vital per a la gent gran, que en moltes ocasions viu sola.

L'any 2024, l'Assemblea General Ordinària de la Cooperativa d'Ivars va aprovar els comptes de l'exercici 2023, que van suposar una facturació de més de 237 milions d'euros, amb un excedent superior als 7 milions. Aquestes xifres posen de manifest la fortalesa econòmica d'una entitat que, malgrat la seva dimensió, manté una vocació clara de retorn social i territorial. En aquest sentit, es va decidir recuperar una reivindicació històrica per part dels

socis i veïns del poble, i impulsar la creació d'una residència per a gent gran. Els membres del Consell Rector van aprovar l'adquisició d'un edifici per acollir la futura residència. L'any 2025, aquesta compra ja s'ha materialitzat i, per tant, la cooperativa treballa de costat amb l'Ajuntament i l'Administració per definir el projecte i les formes de gestionar-lo. Segurament, la cooperativa i l'Ajuntament crearan una fundació sense ànim de lucre que, juntament amb altres entitats professionals, gestionaran el futur equipament.

Servei d'atenció domiciliària de Suara

En els darrers anys, Suara Cooperativa ha liderat una transformació profunda del model d'atenció domiciliària amb l'objectiu de posar la persona al centre, avançant cap a un sistema més humà, flexible i adaptat a les necessitats reals de cada usuari. Aquesta renovació

respon tant als nous reptes socials com al desig de dignificar l'atenció a les persones grans, amb dependència o en situació de vulnerabilitat.

El model tradicional, sovint massa rígid i centrat en tasques, ha anat deixant pas a un enfocament centrat en la persona, en el qual l'acompanyament emocional, l'autonomia i la qualitat de vida són tan importants com la cobertura de les necessitats bàsiques. Suara ha impulsat aquesta transformació a través de l'aplicació del model d'Atenció Centrada en la Persona (ACP), la incorporació de la tecnologia per facilitar el seguiment i la comunicació, i la formació continuada dels equips professionals.

Un dels aspectes clau d'aquesta evolució és la participació activa de les persones ateses i les seves famílies en la definició dels plans d'atenció, fomentant la corresponsabilitat i adaptant els serveis a les preferències, ritmes i entorns de cada llar. A més, el nou model potencia la interdisciplinarietat dels equips, pro-

Fotografia 5. Projecte Imprescindibles de Suara, per posar en valor les cures a les persones grans

Fotografia 6. Imatge del Servei d'atenció domiciliària de Suara

movent una mirada integral que combina suport físic, emocional i social.

Amb aquesta transformació, Suara no només respon als canvis demogràfics i socials, sinó que també obre camí cap a un nou paradigma de cura comunitària, més sostenible i respectuós amb la dignitat de les persones. El seu compromís com a cooperativa d'iniciativa social es fa evident en cada pas cap a una atenció domiciliària més humana, professional i transformadora.

Cooufar, cooperativa de consum fundada per famílies amb fills i filles amb discapacitat intel·lectual

Cooufar, la Cooperativa d'Usuaris i Famílies de la Fundació Rubricatus, té com a missió principal contribuir al desenvolupament i millora de la qualitat de vida de les persones amb discapacitat intel·lectual, garantint-ne la inclusió social i autonomia. Fundada per famílies amb fills i filles amb discapacitat intel·lectual, Cooufar treballa per assegurar que aquestes persones puguin participar plenament en les decisions que afecten les seves vides.

Des de l'any 2018, Cooufar gestiona diversos pisos de lloguer social al Prat de Llobregat, amb l'objectiu de fomentar la vida independent de les persones amb discapacitat intel·lectual. Actualment, l'entitat administra tres pisos on viuen un total de deu persones.

Fotografia 7. Escena quotidiana de la cooperativa Cooufar

Aquestes llars estan dissenyades per proporcionar un entorn segur i de suport, on els residents reben l'assistència de professionals que els ajuden en el dia a dia, promovent així la seva autonomia i independència.

A més, Cooufar treballa per ampliar l'oferta d'habitatges. Un exemple destacat és el nou edifici que la Cooperativa Obrera de Viviendas (COV) està construint a l'avinguda Onze de Setembre, que inclourà un pis de grans dimensions destinat a una dotzena de persones amb diversitat funcional. Aquest habitatge serà gestionat per Cooufar i tindrà un petit jardí posterior per oferir un espai adaptat i inclou als seus residents.

El propòsit d'aquests pisos és dotar les persones amb discapacitat intel·lectual d'eines i competències per afrontar el dia a dia de manera independent de les seves famílies. Això respon a una de les principals preocupacions dels pares i mares: assegurar un futur digne i autònom als seus fills i filles un cop ells no hi siguin. D'aquesta manera, Cooufar treballa per garantir que, en absència dels progenitors, el trasbals en la vida de les persones amb discapacitat intel·lectual sigui mínim i puguin continuar vivint de manera digna i autònoma.

A través d'aquestes iniciatives, Cooufar reafirma el seu compromís amb la inclusió, el respecte, la transparència i el treball en equip,

valors que defineixen la seva tasca en la promoció de la qualitat de vida de les persones amb discapacitat intel·lectual.

Reptes del cooperativisme envers una economia de les cures

Per avançar cap a una economia de les cures des del cooperativisme, cal seguir una sèrie de passos que permetin consolidar un model sostenible, just i equitatiu. Aquests passos inclouen:

1. Reconèixer i visibilitzar les cures com un treball essencial.

- Impulsant campanyes de sensibilització sobre la importància de les cures i la seva contribució a l'economia i al benestar social.
- Fomentar el reconeixement de les cures com un dret i una responsabilitat col·lectiva, no només un àmbit privat o familiar.

2. Crear i enfortir cooperatives de cures.

- Promoure la creació de cooperatives que ofereixin serveis de cures (atenció a la gent gran, infants, persones dependents) amb una perspectiva democràtica i feminista.
- Donar suport a les cooperatives existents perquè millorin la seva viabilitat econòmica i capacitat d'auto-gestió.

3. Garantir condicions laborals dignes.

- Assegurar salaris justos, drets laborals i mesures de conciliació per a les treballadores de les cures dins de les cooperatives.
- Implementar mecanismes de responsabilitat perquè les cures no recaiguin únicament en dones.

4. Desenvolupar models econòmics sostenibles.

- Explorar noves formes de finançament, com fons cooperatius, economies comunitàries o col·laboracions amb el sector públic.
- Implementar tarifes progressives i fórmules solidàries per fer accessibles els serveis de cures sense precaritzar les treballadores.

5. Fomentar la intercooperació i les xarxes de suport.

- Crear aliances entre cooperatives de diferents sectors (alimentació, habitatge, energia) per oferir serveis integrals i donar suport mutu.
- Connectar cooperatives amb altres iniciatives comunitàries i amb moviments socials que treballen per una economia feminista i solidària.

6. Exigir polítiques públiques de suport.

- Promoure el reconeixement legal i administratiu de les cooperatives de cures com a models viables i necessaris.
- Exigir que les administracions públiques destinin recursos a les cooperatives de cures mitjançant subvencions, contractes i polítiques de foment de l'economia social.
- Adequar la normativa vigent a les necessitats reals de les cooperatives.

7. Implementar mecanismes de participació i democràcia interna.

- a. Assegurar la participació activa de les treballadores i usuàries en la presa de decisions de les cooperatives.
 - b. Crear espais de formació i empoderament per a les persones que formen part d'aquests projectes.
- 8. Innovar en la gestió i digitalització.**
- a. Utilitzar eines tecnològiques per organitzar millor la feina sense perdre el component humà i proper.
 - b. Explorar nous models de gestió que permetin equilibrar la qualitat del servei amb la qualitat laboral.
- 9. Incorporar una perspectiva feminista i interseccional.**
- a. Construir espais segurs i equitatius dins de les cooperatives, evitant reproduir discriminacions de gènere, origen o classe.
 - b. Aplicar principis d'igualtat i de repartiment de responsabilitats dins de les estructures cooperatives.
- 10. Transformar la cultura del treball i les cures.**
- a. Fomentar un canvi de mentalitat en la societat, promovent valors com la solidaritat, la corresponsabilitat i la col·lectivització de les cures.
 - b. Impulsar models que combinin l'economia de les cures amb altres formes de vida sostenible, com el cooperativisme d'habitatge i els espais de criança compartida.

Pel que fa a l'anàlisi actual, volem posar l'accent, especialment, en el punt 6c: l'adequació de la normativa vigent a les necessitats reals de les cooperatives de cures. Aquesta és una qüestió fonamental per fer possible l'extensió i consolidació d'un model cooperatiu de cures que sigui transformador, sostenible i que tingui un impacte social real.

Les cooperatives de cures es troben sovint amb una regulació dissenyada per a models empresarials tradicionals o per a serveis públics, que no reconeix les especificitats del cooperativisme: la seva estructura democràtica, la participació activa de les persones usuà-

ries i treballadores, o la naturalesa col·lectiva i comunitària dels serveis que presten. Aquesta desconexió normativa es tradueix en obstacles burocràtics, rigidesa en les formes de contractació, dificultats per accedir a recursos públics o per obtenir el reconeixement com a proveïdors de serveis socials.

Per això, des de la Confederació de Cooperatives de Catalunya defensem la necessitat urgent de revisar i adaptar la legislació i les polítiques públiques per tal que permetin i fomentin el desenvolupament del cooperativisme de cures.

— Una lectura crítica de l'avantprojecte de llei dels instruments de provisió del Sistema Públic de Serveis Socials de Catalunya

L'anàlisi dels instruments de provisió del Sistema Públic de Serveis Socials de Catalunya i el paper central que hi poden jugar les cooperatives d'iniciativa social s'inscriu, de manera natural, en el marc més ampli de l'economia de les cures. Aquesta perspectiva, que recupera el valor social, econòmic i relacional de les activitats vinculades a l'atenció de les persones, aporta una mirada transformadora sobre la provisió de serveis socials: no només com una resposta tècnica a necessitats individuals, sinó com una tasca essencial per al sosteniment de la vida i la cohesió comunitària.

L'economia de les cures reivindica models de provisió arrelats al territori, basats en relacions de confiança, equitat i reciprocitat. En aquest sentit, l'acció concertada, entesa com una forma de col·laboració estable i no mercantil entre Administració i entitats de l'economia social, representa un instrument privilegiat per fer efectiu aquest enfocament. Les cooperatives d'iniciativa social, amb la seva trajectòria, compromís i estructura democràtica, són els agents més idonis per vehicular aquest canvi, tot garantint la qualitat del servei i la centralitat de les persones.

En els darrers anys, el debat sobre com s'han de proveir els serveis socials ha esdevin-

gut un eix central de la reforma de l'estat del benestar. L'avantprojecte de llei dels instruments de provisió del Sistema Públic de Serveis Socials de Catalunya s'inscriu en aquest context i proposa un nou marc legal per regular les formes de provisió, especialment mitjançant l'acció concertada. Aquesta figura, ja parcialment establerta a través del Decret llei 3/2016 i del Decret 69/2020, es configura ara com l'instrument central per vehicular la col·laboració amb empreses i entitats del tercer sector i de l'economia social.

A continuació oferim una anàlisi crítica i propositiva del text legal, tot examinant-ne les potencialitats i riscos, i posant un èmfasi especial en el paper que hi hauria de tenir el cooperativisme d'iniciativa social com a garant d'un model de serveis socials arrelat, just, democràtic i centrat en les persones.

1. Marc europeu i estatal: bases per a un model reservat

L'avantprojecte de llei troba fonament en les directives europees de contractació pública, especialment la 2014/24/UE, que en els articles 76 i 77 estableix la possibilitat que els Estats membres reservin la provisió de determinats serveis a entitats sense ànim de lucre sota criteris de transparència, publicitat i durada limitada dels acords.

La jurisprudència del Tribunal de Justícia de la UE, com la coneguda sentència Sodemare (C-436/20 i C-70/95), reforça la consideració que els serveis socials no poden ser tractats com una mera activitat econòmica sotmesa a les regles del mercat, atès el seu caràcter d'interès general.

Aquest marc legal és clau per justificar una opció política clara: la reserva de l'acció concertada a entitats de l'economia social i solidària i, en el cas que ens ocupa, a les cooperatives d'iniciativa social. No fer-ho, o fer-ho amb ambigüitat, com proposa l'avantprojecte actual, pot derivar en una pèrdua de control democràtic sobre els serveis i en una creixent mercantilització del sistema.

2. L'acció concertada: potencial i risc de desnaturalització

L'acció concertada es presenta com una alternativa a la contractació pública tradicional, orientada a la col·laboració amb entitats amb finalitat social mitjançant una relació no contractual, amb l'objectiu de garantir la qualitat, l'accessibilitat i la continuïtat dels serveis socials.

Aquesta figura, però, es veu amenaçada per l'orientació de l'avantprojecte, que introdueix nombroses referències a criteris de concurrència, comparació d'ofertes, eficiència pressupostària i selecció competitiva. Aquest enfocament obre la porta a la competència i al reconeixement d'operadors privats lucratiu, buidant així de contingut el model genuí d'acció concertada i acostant-lo a una contractació encoberta, sense les garanties ni l'estabilitat pròpies d'aquest instrument.

Aquestes derives contractuals responen a una visió economicista que desvirtua la finalitat dels serveis socials, que no és generar mercat sinó garantir drets. El risc de desnaturalització és evident si la selecció de proveïdors es basa en criteris economicistes, i no en l'impacte social, l'arrelament territorial, la participació comunitària i la trajectòria d'incidència social. El legislador, pressionat per les patronals, deixa en el buit la majoria d'aquests aspectes fonamentals.

Per preservar l'esperit genuí de l'acció concertada cal establir un sistema de selecció de proveïdors que es basi en la no competència. Aquest sistema de selecció, defensat pel cooperativisme d'acord amb la normativa europea vigent, s'hauria d'articular al voltant de cinc eixos fonamentals:

1. Convocatòria d'adhesió oberta i permanent: publicació d'una convocatòria clara i accessible, oberta a totes les entitats que compleixin els requisits.
2. Acreditació: accés limitat a les entitats inscrites al Registre d'Entitats de Serveis Socials (RESESS), amb acreditació vigent i naturalesa jurídica no lucrativa.

3. Adscripció automàtica i no limitada: les entitats acreditades han d'accedir automàticament a la xarxa pública de serveis concertats, sense quotes ni processos de selecció addicionals.
4. Estàndards socials com a criteri de valoració: la selecció ha de basar-se en estàndards de qualitat, com l'impacte social, l'arrelament territorial, la trajectòria, la qualitat dels serveis i les condicions laborals del personal.
5. Reemborsament de costos reals: el finançament dels serveis concertats ha de respondre als costos efectius de prestació del servei, de manera que garanteixi la viabilitat i l'estabilitat dels serveis i eviti la competència a la baixa.

Aquest model —jurídicament i políticament fonamentat, tal com reconeix la normativa europea en matèria de serveis socials d'interès general— reforçaria el caràcter públic dels serveis, n'asseguraria un accés equitatiu i eliminaria les tensions derivades de la mercantilització dels serveis públics. A més, facilitaria la planificació a llarg termini, milloraria les condicions laborals i contribuiria a l'establiment d'una relació de confiança entre Administració i proveïdors.

Un dels punts clau per millorar la coherència normativa de l'avantprojecte és assegurar que els mecanismes d'assignació i col·laboració amb les entitats proveïdores s'ajustin als principis de transparència, igualtat d'oportunitats i claredat jurídica. En aquest sentit, cal limitar l'ús de convenis singulars per evitar la creació de figures de «medi propi encobert», que podrien vulnerar els principis de transparència i equitat. Aquestes fórmules, si no són degudament justificades i regulades, poden obrir la porta a pràctiques discrecionals que desdibuixen els límits entre la col·laboració pública i la contractació directa, generant inseguretat jurídica i debilitant la confiança dels serveis públics. Per això, és imprescindible establir criteris normatius clars sobre quan i com poden emprar-se aquests convenis, garantint sempre que no substitueixin ni distorsionin els processos ordinaris d'acció concertada.

D'altra banda, s'haurien de simplificar els mecanismes d'impugnació per garantir els drets d'accés i evitar litigis innecessaris. En aquest sentit, cal excloure de manera expressa la competència del Tribunal Català de Contractes per als assumptes relacionats amb l'acció concertada, atesa la seva naturalesa no contractual.

Finalment, és necessari clarificar els mecanismes de coordinació amb l'Agència d'Atenció Integrada Social i Sanitària, així com garantir la presència institucional de l'Ingrés de Funció Econòmica (IFE) com a actor clau en la gestió del sistema.

En definitiva, un sistema de selecció coherent amb els principis de col·laboració, confiança mútua i orientació a l'interès general, pautes que haurien de regir la provisió de serveis socials públics a Catalunya.

3. L'Agència Pública de Serveis Socials de Catalunya: una oportunitat pendent de concreció

La creació de l'Agència Pública de Serveis Socials de Catalunya és un dels elements centrals del títol III de l'avantprojecte. Aquesta nova entitat, adscrita al Departament de Drets Socials, es concep com un ens instrumental per prestar directament serveis del Sistema Públic de Serveis Socials, així com per gestionar establiments de titularitat pública.

La seva creació pot ser una oportunitat per reforçar la gestió pública directa, millorar la coordinació i augmentar l'eficiència operativa. No obstant això, l'estructuració prevista presenta mancances greus:

- Manca de concreció pressupostària. No es fixa un pressupost mínim assignat ni es vincula a indicadors objectius com el PIB, fet que en pot comprometre la viabilitat.
- Indefinició del règim del personal. La norma no resol clarament com s'articularà la integració de treballadors públics i la seva estabilitat laboral, especialment

en el cas de personal funcionari amb potestats públiques.

- Governança poc participativa. L'estructura proposada no garanteix una presència suficient d'agents socials, entitats del tercer sector social i persones usuàries als òrgans de govern.

Perquè aquesta agència esdevingui una veritable eina de transformació, caldria assegurar un contracte-programa plurianual amb dotació estable i orientació estratègica; un model de gestió pública directa basat en criteris de qualitat, drets laborals i participació ciutadana; i un marc laboral clar que garanteixi drets, estabilitat i equiparació salarial amb el sector públic.

En definitiva, l'agència hauria de ser una palanca per consolidar un sistema públic fort i exemplar, i no una estructura merament operativa sense capacitat de lideratge ni autonomia estratègica.

4. El bo d'impacte social: gran risc d'arbitrarietat

El bo d'impacte social és una eina innovadora prevista a l'avantprojecte, però encara insuficientment desenvolupada, tant des del punt de vista jurídic com operatiu. Es tracta d'un mecanisme pel qual una administració pública finança resultats socials obtinguts per una entitat proveïdora, en funció del compliment d'uns objectius prèviament definits i verificats, quelcom altament bloquejat per aquells que busquen el lucre o l'especulació amb els serveis socials públics.

Aquest instrument pot representar una via per diversificar les fonts de finançament i promoure iniciatives altament innovadores, especialment en àmbits amb poblacions vulnerables o serveis experimentals. Ara bé, la seva aplicació no pot ser arbitrària ni improvisada: cal desplegar-lo reglamentàriament amb garanties i coherència amb el conjunt del sistema.

Per això, cal que el desenvolupament normatiu del bo d'impacte social contempli aspectes com:

- Objectius clars i mesurables. La definició d'impacte social ha de ser precisa i adequada al tipus de servei: l'avaluació d'acompliment no pot ser subjectiva ni estar condicionada per criteris econòmics.
- Avaluació independent i rigorosa. La verificació del compliment dels objectius ha d'anar a càrrec d'entitats avaluadores independents, amb indicadors consensuats i metodologia robusta.
- Riscos compartits i transparents. El risc no pot recaure exclusivament sobre les empreses socials que gestionen serveis públics. Cal establir mecanismes de corresponsabilitat i limitació del risc financer per a les iniciatives d'innovació social.
- Inclusió del tercer sector social. S'ha de garantir que les entitats de l'economia social hi puguin participar amb les mateixes oportunitats i condicions adaptades a la seva naturalesa no lucrativa.
- Aplicació preferent a serveis experimentals o de difícil accés. Aquest instrument hauria de reservar-se per a projectes als quals l'Administració no arriba amb fórmules convencionals i en què cal explorar nous models d'intervenció.

Un desplegament normatiu acurat del bo d'impacte social pot contribuir a canalitzar recursos cap a projectes transformadors i arrelats, sense substituir el finançament estructural que correspon a l'Administració. Només així es garantirà que aquesta eina complementària reforci el sistema públic, i no el debiliti.

5. Perpetuar la precarització laboral

Un dels aspectes més crítics i alhora menys desenvolupats de l'avantprojecte és la garantia de condicions laborals dignes per a les persones que treballen en els serveis socials concertats. Tot i que el text reconeix el principi d'estabilitat i el dret a una retribució adequada, no estableix mecanismes fermes per assegurar l'equiparació

amb el personal públic ni per evitar la precarització laboral.

La realitat actual mostra una clara bretxa entre les condicions laborals del personal contractat per l'Administració i el de les entitats concertades, fins i tot quan aquestes exerceixen funcions idèntiques. Aquesta desigualtat impacta negativament, tant en la qualitat del servei com en la dignitat professional dels equips.

L'avantprojecte no preveu una equiparació progressiva de salaris a fi de convergir amb les retribucions del sector públic, especialment en serveis estructurals i essencials. Tampoc preveu clàusules laborals obligatòries, com ara respectar els convenis col·lectius sectorials i l'absència de pràctiques de subcontractació precaritzadores. S'obvien mesures de seguiment i inspecció laboral, bàsiques per detectar irregularitats laborals i garantir el compliment dels drets laborals. Per últim, no es fa referència a la promoció de la formació i estabilitat i, per tant, no es preveuen mesures per a la formació contínua del personal i per fomentar la contractació indefinida com a norma general.

Una política pública coherent en matèria de serveis socials no pot dissociar la qualitat del servei del benestar i l'estabilitat dels seus professionals. Vetllar per unes condicions laborals dignes és condició indispensable per consolidar un model de provisió responsable, just i centrat en les persones.

6. Finançament arbitrari i amb poques garanties

La sostenibilitat i qualitat del Sistema Públic de Serveis Socials depèn, en gran mesura, d'un finançament suficient, estable i previsible. Tot i que l'avantprojecte fa referència al finançament com a element clau, no concreta amb prou detall ni el volum de recursos necessaris ni els mecanismes per garantir-ne la suficiència i la continuïtat.

Els serveis socials són una política estructural de l'estat del benestar, i no poden estar sotmesos a la incertesa pressupostària

anual ni a la lògica de l'austeritat. Cal blindar-ne el finançament com a condició per assegurar els drets socials i l'equitat territorial.

Cal vincular el pressupost a indicadors objectius i, per tant, establir un mínim de finançament vinculat al PIB o a la despesa social total, assegurant-ne la proporcionalitat amb altres àmbits com la sanitat o l'educació.

També cal preveure contractes-programa plurianuals, mecanisme que ha de permetre una planificació estratègica i estabilitat financera a les entitats proveïdores mitjançant acords de finançament a mitjà termini, amb clàusules de revisió anuals.

El reemborsament de costos reals és un aspecte obvi però que està absent a la normativa. Assegurar que el finançament cobreixi els costos efectius de prestació dels serveis, inclosos els costos laborals, formatius i de qualitat, és el mínim que s'espera en la gestió pública.

Desplegar serveis públics de qualitat va vinculat també a la capacitat que s'ofereix per a la innovació, per tant, doncs, caldria preveure fons específics per a innovació i transició de model, com podria ser la creació de partides pressupostàries destinades a projectes pilot, innovació social i processos de transició cap al nou model de provisió.

Per últim, la norma també obvia mecanismes de transparència i seguiment pressupostari.

Un sistema de serveis socials que aspiri a ser universal, de qualitat i centrat en les persones ha de disposar dels recursos necessaris per aconseguir-ho. El finançament no és un element secundari, sinó l'eix estructural que ha de donar suport a la resta de reformes del sistema. Sense un compromís real amb l'increment i estabilització de la despesa social, qualsevol canvi normatiu quedarà en paper mullat.

7. L'arquitectura necessària que està absent

Un model de serveis socials centrat en les persones, amb un fort component públic i concertat amb el tercer sector social exigeix una estructura de governança que assegurï la trans-

parència, la participació i la corresponsabilitat de tots els actors implicats. L'avantprojecte, tot i contemplar alguns espais de coordinació, no articula de manera suficient una arquitectura de governança que respongui als principis d'un sistema públic democràtic i col·laboratiu.

El risc és que les decisions estratègiques es prenguin de manera centralitzada i tecnocràtica, allunyades dels agents socials, les entitats proveïdores i, sobretot, de les persones usuàries.

Per evitar aquesta deriva i garantir una veritable corresponsabilitat en la planificació, gestió i avaluació dels serveis, cal utilitzar les eines existents i millorar-ne les funcions. Per exemple: els espais com el Consell General de Serveis Socials o els comitès d'avaluació haurien d'incorporar de manera paritària representants de l'Administració, del tercer sector, dels sindicats i dels usuaris; establir espais de coordinació estables a escala comarcal i municipal, que integrin les administracions locals i les entitats d'economia social presents al territori; garantir que les decisions estratègiques, com la definició de tipologies de serveis, el mapa de necessitats o els criteris d'avaluació, siguin fruit de processos de consulta vinculants i documentats; fer públics els criteris d'assignació de recursos, les dades de resultats i els informes d'impacte, en formats accessibles i comprensibles per a tots els actors; incorporar indicadors participatius i de qualitat percebuda per part dels usuaris i treballadors com a part essencial dels sistemes d'avaluació.

En definitiva, una governança basada en la confiança, la corresponsabilitat i la rendició de comptes no només enforteix el sistema públic de serveis socials, sinó que en reforça la legitimitat social i institucional. És imprescindible que la futura llei estableixi mecanismes concrets per assegurar una governança compartida i alineada amb els valors de l'economia social i solidària.

8. Competències i regulació local

Un dels aspectes sovint infravalorats en l'arquitectura normativa dels serveis socials és el pa-

per clau que hi juguen els ens locals. A Catalunya, els ajuntaments i els consells comarcals tenen competències pròpies pel que fa a l'atenció social bàsica i poden assumir funcions delegades en àmbits especialitzats, fet que els converteix en agents essencials del Sistema Públic de Serveis Socials.

La Disposició Final Segona del Decret 69/2020 ja reconeixia la capacitat dels ens locals per desplegar normativament l'acció concertada dins del seu àmbit competencial. Aquesta facultat resulta especialment rellevant en un context en què les necessitats socials varien fortament segons el territori i en el qual l'arrelament de les entitats d'economia social és un actiu de primer ordre.

El desplegament local de l'acció concertada pot permetre:

- Corregir les derives contractuals que han afectat l'aplicació pràctica del model a escala autonòmica, garantint un enfocament que sigui genuïnament no mercantil.
- Impulsar una concertació més adaptada a les necessitats concretes del territori i als recursos i iniciatives comunitàries existents.
- Enfortir la col·laboració amb entitats locals i afavorir un model de cogovernança, en el qual les decisions es prenguin de manera participativa i propera a la ciutadania.

És fonamental que la futura llei respecti i protegeixi aquesta capacitat d'autoregulació local: reconeixent explícitament la potestat dels ens locals per desenvolupar l'acció concertada dins del seu àmbit competencial; establint mecanismes de coordinació entre la Generalitat i el món local per garantir coherència, però també flexibilitat i autonomia i promovent l'intercanvi de bones pràctiques municipals i comarcals que puguin servir de referència per a altres municipis.

Per tant, la regulació local no només és legalment possible, sinó que és desitjable des del punt de vista de l'eficàcia, l'equitat i la quali-

tat democràtica dels serveis socials. Integrar plenament els ens locals en la definició i desplegament del nou model és una condició indispensable per a l'èxit de l'acció concertada i per a la consolidació d'un sistema públic de serveis socials amb arrelament comunitari i capacitat transformadora.

9. L'economia social com a actor estratègic del sistema

L'economia social i solidària representa un conjunt divers i consolidat d'organitzacions l'objectiu de les quals és satisfer necessitats socials a través de models participatius i sense finalitat lucrativa. Entre les diferents famílies i models del tercer sector social, les cooperatives d'iniciativa social aporten valors com l'equitat, la proximitat, la transparència i el compromís social.

Aquestes empreses no són simples operadores de serveis, sinó agents actius en la construcció de drets i cohesió social. El seu model de gestió democràtica, reinversió dels excedents i arrelament comunitari les converteixen en garants d'una provisió centrada en les persones.

L'avantprojecte hauria d'apostar decididament per aquest teixit. Això implica no només reconèixer-lo formalment, sinó estructurar la norma per facilitar-ne l'accés, garantir-ne la sostenibilitat i establir una governança compartida.

10. El paper estratègic de les cooperatives d'iniciativa social

Les cooperatives d'iniciativa social constitueixen un actor fonamental dins del sistema de serveis socials, tant per la seva naturalesa jurídica com per la trajectòria històrica en la provisió de serveis de proximitat generadors de models d'excel·lència i referència. Aquestes empreses es caracteritzen per:

- Compliment i desplegament dels principis i valors cooperatius fixats a la Llei de

cooperatives, que els atribueix un funcionament democràtic i ètic en la gestió de serveis públics: autoajuda, autoresponsabilitat, democràcia, igualtat, equitat i solidaritat, honestedat, actitud receptiva, responsabilitat social i respecte cap als altres.

- Absència d'ànim de lucre, com a requisit legal i operatiu.
- Governança democràtica, que assegura la participació de les persones usuàries, professionals i comunitats.
- Compromís arrelat amb el territori i el desenvolupament comunitari.
- Capacitat d'innovació i adaptació, especialment en àmbits de fragilitat o emergència social.

La seva inclusió com a proveïdores preferents en el marc de l'acció concertada no respon només als mandats europeus sobre serveis socials d'interès general (SSIG), sinó que també permet avançar cap a una concepció transformadora de l'atenció social: centrada en les persones, no mercantilitzada i capaç de generar vincles comunitaris. A més, les cooperatives són garants de condicions laborals dignes i estables, com demostra la seva adhesió majoritària als convenis col·lectius del sector i als reglaments de règim intern que recullen eines, mecanismes i recursos addicionals per millorar les condicions laborals.

11. Principis irrenunciables

En el desplegament de qualsevol model d'acció concertada dins del sistema públic de serveis socials hi ha principis que resulten irrenunciables i que han de guiar tant la redacció normativa com la seva aplicació pràctica. Parlem del dret a l'atenció universal, la centralitat de la persona, la qualitat i continuïtat dels serveis, la transparència, l'equitat territorial, la participació dels agents socials i la sostenibilitat del sistema.

Els serveis socials són un pilar fonamental de l'estat del benestar i, en conseqüència,

han de ser regulats i implementats seguint uns principis irrenunciables: equitat, universalitat, qualitat, transparència i no discriminació. Aquests principis troben fonament en el dret europeu, especialment en el Tractat de Funcionament de la Unió Europea (TFUE) i en la jurisprudència del Tribunal de Justícia de la UE, que reconeix la singularitat dels serveis socials d'interès general i la possibilitat que siguin proveïts per mecanismes no mercantils.

Aquesta normativa europea empara la reserva de mercat a entitats sense ànim de lucre i justifica la utilització de fórmules d'acció concertada, sempre que aquestes respectin els principis de proporcionalitat, necessitat i transparència. Així mateix, reforça la necessitat de garantir una provisió arrelada al territori i basada en la participació ciutadana, aspectes en què l'economia social —i, en particular, les cooperatives d'iniciativa social— tenen un paper insubstituïble.

Per tant, l'avantprojecte hauria d'arrelar-se en aquests principis, evitant qualsevol deriva cap a la mercantilització o l'assimilació a la lògica contractual pròpia del dret de la competència, i consolidar-se com una eina jurídica útil per garantir drets socials des d'un enfocament públic, comunitari i transformador.

12. Conclusions

L'avantprojecte de llei dels instruments de provisió del Sistema Públic de Serveis Socials és una oportunitat crucial per avançar cap a un model més just, estable i alineat amb els valors del servei públic.

Tanmateix, calen millores substancials per garantir una veritable articulació del dret a l'atenció social en condicions d'equitat i qualitat.

Com s'ha analitzat al llarg d'aquest document, qüestions com la selecció no competitiva de proveïdors, la garantia de condicions laborals dignes, el finançament adequat, la co-governança i l'arrelament territorial no poden quedar en l'ambigüitat o en la voluntat interpretativa dels governs de torn.

En aquest context, les cooperatives d'iniciativa social emergeixen com la fórmula idònia per a l'acció concertada: entitats sense ànim de lucre, amb un fort compromís comunitari, governança democràtica i capacitat d'adaptació a les necessitats socials canviants. Aquestes cooperatives garanteixen una prestació arrelada, amb vocació de transformació i responsabilitat col·lectiva, que encaixa perfectament amb els mandats europeus sobre serveis socials d'interès general. Incorporar-les plenament com a agents estratègics del sistema no és només coherent amb la normativa europea i amb els valors fundacionals del sistema català de serveis socials, sinó que és una aposta decidida per un model de provisió que posa la vida i la comunitat al centre.

Des del cooperativisme català demanem una aplicació més clara i valenta dels principis de no lucrativitat i arrelament. Exigim una definició clara del model, que posi en el centre l'interès general i la participació, que protegeixi les condicions laborals i eviti qualsevol deriva cap a la mercantilització del dret a l'atenció social.

Això implica apostar decididament per l'economia social i les cooperatives d'iniciativa social.

— Incorporació de plans d'igualtat i mesures contra la violència masclista i LGTBI-fòbica

En el marc del compromís del cooperativisme amb una economia justa, democràtica i respectuosa amb els drets humans, es fa imprescindible integrar de manera efectiva plans d'igualtat i mecanismes per prevenir, detectar i actuar davant la violència masclista i LGTBI-fòbica dins les organitzacions cooperatives. Aquest enfocament és coherent amb els valors fundacionals del moviment cooperatiu, com són la solidaritat, la igualtat i el respecte a la diversitat.

L'actual Llei de cooperatives ja estableix criteris de representació proporcional de gènere en els òrgans societaris, però aquesta proporcionalitat ha de ser només un punt de partida.

Una de les propostes que hi ha sobre la taula és la creació obligatòria de comitès d'igualtat a partir d'un nombre mínim de persones sòcies, encara per determinar. Aquests comitès haurien de tenir la funció de promoure la igualtat de gènere i prevenir i actuar contra les discriminacions i violències masclistes i LGTBI-fòbiques dins de les cooperatives. La seva tasca inclouria l'elaboració i seguiment de plans d'igualtat que abastin qüestions com la bretxa salarial, la conciliació, l'ús no sexista del llenguatge, la prevenció de l'assetjament i la promoció d'entorns de treball segurs i inclusius.

Aquests plans també han de contemplar accions formatives i de sensibilització per a totes les persones que formen part de la cooperativa. La formació és clau per identificar conductes discriminatòries i per crear una cultura organitzativa basada en la tolerància zero da-

vant qualsevol forma de violència o discriminació per raó de gènere, identitat o orientació sexual.

Les mesures impulsades també han de tenir en compte la interseccionalitat, és a dir, la manera com diferents formes de discriminació es poden interrelacionar i agreujar-se mútuament. Això implica reconèixer les situacions específiques que poden viure, per exemple, dones migrades, persones trans o persones amb discapacitat dins l'entorn cooperatiu.

Finalment, és important garantir mecanismes interns confidencials i eficaços per denunciar situacions de violència o discriminació, així com protocols d'actuació clars i amb garanties per protegir les víctimes. Tot plegat ha de contribuir a fer de les cooperatives espais veritablement segurs, igualitaris i respectuosos amb la diversitat, on totes les persones puguin participar i desenvolupar-se plenament.

Conclusions

El cooperativisme és una forma d'organització empresarial profundament arrelada en els moviments socials i en la defensa de valors com la solidaritat, el suport mutu i la democràcia econòmica. Aquest model, al llarg del temps, ha estat capaç de construir alternatives reals al capitalisme tradicional, posant les persones i les seves necessitats al centre de l'activitat econòmica. En aquest sentit, el cooperativisme ofereix un marc idoni per afrontar els reptes socials actuals, especialment en àmbits com l'economia de les cures, històricament relegada a l'esfera privada, feminitzada i escassament reconeguda.

L'economia de les cures, essencial per al sosteniment de la vida, reclama una reorganització profunda del sistema productiu i social. Aquesta transformació només és possible si es despleguen models alternatius que superin la

lògica mercantilitzadora i posin en valor el treball reproductiu com una tasca col·lectiva i socialment necessària. El cooperativisme, amb la seva estructura participativa i el seu compromís amb la comunitat, esdevé una eina clau per impulsar aquest canvi.

La signatura i desenvolupament del Pacte per una Economia per la Vida, impulsat per l'Associació d'Economia Social de Catalunya (AESCAT) i liderat per CoopCat, marca un punt d'inflexió en la voluntat política i col·lectiva del cooperativisme català. Aquest pacte constitueix un full de ruta compartit que promou un model econòmic alternatiu, centrat en la vida, en el benestar col·lectiu i en la sostenibilitat social i ambiental. D'aquesta iniciativa en deriven nombrosos projectes cooperatius que han fet de les cures un eix central de la seva activitat, tant en l'àmbit extern —en forma de serveis a

la comunitat— com en el seu funcionament intern.

En aquest darrer àmbit, cooperatives com Jamgo o l'Escola Cooperativa Guinardó han desenvolupat iniciatives que exemplifiquen com integrar la perspectiva de les cures dins les pròpies estructures de treball. A Jamgo, s'ha implementat un complement salarial per a sòcies amb responsabilitats de cura, mentre que a l'Escola Guinardó s'ha desplegat un projecte integral de benestar emocional i cures internes. Aquestes experiències, al costat de moltes altres arreu de Catalunya, demostren que l'economia de les cures no ha de ser només una dimensió externa o sectorial, sinó una manera de repensar les relacions laborals, la cultura organitzativa i els valors que sustenten les organitzacions.

Quant a la provisió de serveis, les cooperatives han estat capaces d'idear i desplegar projectes amb una forta capacitat de transformació social. Casos com els de Suara, que ha transformat el model d'atenció domiciliària amb una mirada centrada en la persona; Cooufar, que promou la vida independent de persones amb discapacitat intel·lectual; o la Cooperativa d'Ivars, que ha impulsat serveis residencials i d'atenció a la gent gran des de l'arrelament comunitari, són exemples clars del potencial transformador d'aquest model. Aquests projectes demostren que és possible oferir serveis essencials de manera participativa, inclusiva, sostenible i des del territori, trencant amb la visió assistencialista o purament mercantil de les cures.

Malgrat aquests avenços, el document assenyala amb claredat que encara hi ha reptes estructurals importants. Un dels més urgents és el reconeixement polític, social i legal de les cures com un treball essencial. Això requereix, entre altres coses, reformes legislatives valentes i adaptades a la realitat cooperativa, com la revisió en profunditat de l'avantprojecte de llei dels instruments de provisió del Sistema Públic de Serveis Socials. Tal com està redactada actualment, és molt probable que aquesta normativa afavoreixi l'entrada de proveïdors privats amb ànim de lucre i consolidi una lògica

competitiva incompatible amb els valors de l'economia social. Per evitar aquesta deriva, cal garantir que el sistema reconegui i prioritzi els proveïdors sense ànim de lucre, amb finançament suficient i estable, condicions laborals dignes per a les treballadores i una governança realment participativa.

En aquest escenari, les cooperatives d'iniciativa social emergeixen com els agents més adequats per articular una acció concertada coherent amb els valors del servei públic. Aquestes entitats no només operen sense ànim de lucre, sinó que tenen un compromís estructural amb la democràcia interna, l'arrelament territorial i la responsabilitat col·lectiva. Representen, per tant, una garantia de qualitat i de sostenibilitat en la provisió de serveis socials, allunyada de la lògica de màxim benefici i propera a les necessitats reals de les persones i comunitats.

A més, per avançar cap a una societat realment justa i inclusiva, és imprescindible que les cooperatives incorporin de manera efectiva plans d'igualtat i mecanismes de prevenció contra la violència masclista i LGTBI-fòbica. Això implica no només establir protocols de detecció i denúncia, sinó també desenvolupar accions de formació i sensibilització, promoure espais de treball segurs i igualitaris, i garantir la presència activa de comitès d'igualtat amb capacitat real d'incidència dins les estructures cooperatives.

En definitiva, tot el que s'ha exposat fa evident que el cooperativisme representa avui una via transformadora per articular una economia de les cures amb valors socials, sostenibles i feministes. Un model que no només reconeix la importància de cuidar, sinó que entén la cura com un fonament essencial de l'economia i de la vida comunitària. La plena incorporació de les cooperatives d'iniciativa social al sistema públic de serveis socials, amb un reconeixement legal i institucional efectiu, és una condició imprescindible per garantir una atenció centrada en la persona, universal, no lucrativa i amb capacitat real de contribuir al benestar col·lectiu i a la cohesió social.

Fotografia 8. Mural de la campanya impulsada per CoopCat, «Persones. Planeta. Propòsit», per commemorar els 125 anys de cooperativisme organitzat a Catalunya

Referències

- CARRASCO BENGUA, C. 2011. La economía del cuidado: planteamiento actual y desafíos pendientes. *Revista de Economía Crítica*, 11 (octubre), 205-225. <<https://www.upo.es/revistas/index.php/rec/article/view/9717>>
- PÉREZ OROZCO, A. 2014. *Subversión feminista de la economía. Sobre el conflicto capital-vida*. Traficantes de Sueños.